

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ
ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ
Α. Φλωρόπουλου
για μαθητές με απαιτήσεις

30
ΧΡΟΝΙΑ ΔΕΙΞΟΥΣΤΑΣ

<http://www.floropoulos.gr> - email: info@floropoulos.gr

• ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ: Βερανζέρου 6, Πλατεία Κάνιγγος, Τηλ.: 210-38.14.584, 38.02.012, Fax: 210-330.42.42
• ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Α. Βουλιαγμένης 244 (μετρό Δάφνης), Τηλ.: 210-9.76.76.76, 9.76.76.77

**ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
(ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ) Β' ΛΥΚΕΙΟΥ**

Σάββατο 16 Δεκεμβρίου 2023

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

Θέμα Α1

Δώστε το περιεχόμενο των παρακάτω όρων:

- α. «Μεγάλη Ιδέα»
- β. «παθητικό ισοζύγιο πληρωμών»
- γ. «Εθνικές γαίες»

Μονάδες 15

Θέμα Α2

Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως **Σωστές** ή **Λάθος**:

1. Το 1864 τα βόρεια σύνορα της Ελλάδας έφθαναν στη γραμμή Αμβρακικού - Παγασητικού.
2. Πολλές δεκαετίες μετά την ανεξαρτησία της, η Ελλάδα εξακολουθούσε να μοιάζει με την Ανατολή, η οποία υπήρξε το ζητούμενο, το επιθυμητό όλα αυτά τα χρόνια.
3. Μετά το 1880 υπήρξε σημαντική εμπορική κίνηση στα κατεργασμένα δέρματα.
4. Στις εισαγωγές αγροτικών προϊόντων στην πρώτη θέση βρίσκονταν τα δημητριακά.
5. Τη δεκαετία της Ελληνικής Επανάστασης τα παραδοσιακά ναυτικά κέντρα γνώρισαν μεγάλη ακμή.

Μονάδες 10

Θέμα Β1

α. Ποιοι ήταν οι ρυθμοί ανάπτυξης του ελληνικού εξωτερικού εμπορίου από τα μέσα του 19^{ου} ως τις αρχές του 20^{ου} αιώνα; (μον. 6)

β. Πώς διαμορφώθηκε η ελληνική εμπορική δραστηριότητα εκτός των συνόρων του ελληνικού κράτους; (μον. 6)

Μονάδες 12

Θέμα Β2

α. Ποια νέα ναυτικά κέντρα αναδείχθηκαν στην Ελλάδα μετά τη δημιουργία του ελληνικού κράτους και ποιοι οι λόγοι ανάδειξής τους; (μον. 8)

β. Πώς επηρέασε ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος την πορεία της ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας; (μον. 5)

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από την ιστορική πηγή που σας δίνεται, να εκθέσετε τους λόγους για τους οποίους η ελληνική ναυτιλία κυριάρχησε μέχρι το τέλος του 18ου αιώνα στα θαλάσσια δίκτυα της Μεσογείου και της Μαύρης Θάλασσας.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

[...] Τον 18ο αιώνα τα περισσότερα ελληνικά πλοία έπλεαν με νόμιμες κρατικές σημαίες και εκμεταλλεύονταν το εξωτερικό εμπόριο της Μαύρης Θάλασσας, της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και των βαλκανικών επαρχιών της. Η παρακμή των ιταλικών ναυτικών δυνάμεων επέτρεψε στους ελληνορθόδοξους πλοιοκτήτες να διεισδύσουν στο ναυτικό εμπόριο της Ιταλίας και της ευρύτερης Μεσογείου. Βεβαίως, οι Βενετοί, οι Γενουάτες¹ και οι Λιβούρνιοι² ήταν ακόμη σοβαροί ανταγωνιστές στην Αδριατική και στο Ιόνιο, ενώ οι στόλοι της Ολλανδίας, της Γαλλίας, της Αγγλίας και της Αυστρίας είχαν ήδη κατακτήσει τις κορυφαίες θέσεις στο ναυτικό εμπόριο της Μεσογείου. Οι Έλληνες μπόρεσαν όμως να αντιμετωπίσουν αυτούς τους επίφοβους ανταγωνιστές και μάλιστα να κατακτήσουν, έως το τέλος του 18ου αιώνα, ένα σημαντικό μερίδιο των αγορών. Οι πρώτοι πόλεμοι αυτού του αιώνα, η Γαλλική Επανάσταση και τελικά οι Ναπολεόντειοι Πόλεμοι έφεραν τεράστιο πλούτο στα μεγαλύτερα λιμάνια της ελληνικής χερσονήσου και στις ναυτικές νήσους.

[...] Στο θαλάσσιο εμπόριο, οι Έλληνες πλοιοκτήτες, σε συνεργασία με τα τοπικά ναυπηγεία, εφάρμοσαν στα πλοία τους ενδιαφέρουσες καινοτομίες –ή προσάρμοσαν στις ανάγκες τους τεχνικά επιτεύγματα ευρωπαϊκών ναυπηγείων, ιδίως βρετανικών. Στον 18ο αιώνα κατέκτησαν βαθμηδόν τις αγορές ξυλείας και δημητριακών στον Δούναβη και στην

¹ Γενουάτης: κάτοικος της ιταλικής πόλης Γέβονα

² Λιβούρνιος: κάτοικος του Λιβόρνο, πόλης της Δυτικής Ιταλίας στην περιοχή της Τοσκάνης

Μαύρη Θάλασσα. Έως το τέλος του αιώνα είχαν επικρατήσει πλήρως σε αυτές τις αγορές χάρη στην υποστήριξη των Φαναριωτών ηγεμόνων της Μολδοβλαχίας και των ισχυρών ομογενών τους στην Ρωσία.

Γ. Β. Δερτιλής, Ιστορία του Ελληνικού Κράτους, 1830-1920, τ. Α', Εστία, Αθήνα 2009, σ. 89.

ΘΕΜΑ Δ1

Ποιοι λόγοι οδήγησαν, με βάση τις πληροφορίες του κειμένου που ακολουθεί και τις ιστορικές σας γνώσεις, στη δημιουργία μικρής και μεσαίας ιδιοκτησίας στον ελληνικό αγροτικό χώρο κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα και με ποια αποτελέσματα;

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Με την φυγή των Τούρκων τσιφλικάδων, ο κύριος όγκος της γης δεν έπεσε στα χέρια των λίγων Ελλήνων μεγαλοτσιφλικάδων. Μόλο που υπήρξαν εκτεταμένοι σφετερισμοί της γης και από μεγάλους γαιοκτήμονες και από αγρότες, τα περισσότερα από τα άλλοτε τουρκικά τσιφλίκια έγιναν «εθνικές γαίες» και πέρασαν στην άμεση ιδιοκτησία του ελληνικού κράτους. Αυτό, αντίθετα από τις υποσχέσεις του, αρνήθηκε να πραγματοποιήσει τη δωρεάν διανομή αυτών των γαιών στους ακτήμονες χωρικούς που είχαν πολεμήσει για την ελληνική ανεξαρτησία. Σαν αντιστάθμισμα, ο Νόμος της Προικοδοτήσεως του 1835 τους έδωσε το δικαίωμα ν' αγοράσουν μικρά χωράφια από τα εθνικά κτήματα με χαμηλές ετήσιες δόσεις για 36 χρόνια. Μόλο που ο νόμος αυτός δεν ήταν εξαιρετικά δημοφιλής και εφαρμόστηκε με πολύ αργό ρυθμό, η άρνηση της ελληνικής κυβέρνησης να πουλήσει τις εθνικές γαίες με πλειστηριασμό ήταν ένα πολύ αποφασιστικό βήμα που εμπόδισε τη δημιουργία μεγάλης έγγειας ιδιοκτησίας στο νεοσύστατο κράτος. Έτσι, στην περίοδο που εξετάζουμε, στην περιοχή της Πελοποννήσου κυριαρχούσαν τα μικρά αγροτεμάχια.

Η κατάσταση ήταν διαφορετική στην Αττική και στην Εύβοια. Επειδή οι περιοχές αυτές ενσωματώθηκαν αργότερα, είχαν γίνει ειδικές συμφωνίες με την Τουρκία που προστάτευαν τις περιουσίες των μεγάλων τσιφλικιών. Ακόμα όμως και σ' αυτά τα μεγάλα κτήματα δε δημιουργήθηκε αγροτικό προλεταριάτο³. Οι περισσότεροι από τους ακτήμονες εργάτες που δούλευαν στα τσιφλίκια της Αττικής ή στις εθνικές γαίες της Πελοποννήσου δεν

---

³ Προλεταριάτο: πολιτικός και κοινωνικός όρος που χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει την εργατική τάξη

ανταμείβονταν για τη δουλειά τους με μισθό αλλά με μερίδιο στην παραγωγή. Μ' άλλα λόγια, παρά τη σχετική εμπορευματοποίηση της ελληνικής γεωργίας (ιδιαίτερα στην Πελοπόννησο, όπου η καλλιέργεια για εξαγωγές είχε ήδη απλωθεί πολύ), καπιταλιστικές επιχειρήσεις δεν υπήρχαν σ' αυτό τον τομέα της οικονομίας. Επιπλέον, η διανομή εθνικών γαιών το 1871 από τον πρωθυπουργό Κουμουνδούρο ενίσχυσε ακόμη περισσότερο τον τύπο της μικρής αγροτικής ιδιοκτησίας. Σ' αυτή την πρώτη αγροτική μεταρρύθμιση διανεμήθηκαν 662.500 εκτάρια σε 357.217 ξεχωριστούς κλήρους. Αφού την εποχή αυτή ο αγροτικός πληθυσμός αριθμούσε 254.000 οικογένειες μπορεί κανείς να συμπεράνει πως μετά το 1871 οι περισσότεροι Έλληνες χωρικοί είχαν αποκτήσει κάποια έγγεια ιδιοκτησία.

Μουζέλης Ν., Νεοελληνική Κοινωνία, όψεις υπανάπτυξης, Αθήνα 1978. Σελ. 34-35.

Καλή επιτυχία!!!